

Öğretmenlerin Okul, Okul Yöneticisi ve Öğrenci Velisi Kavramlarına Yönelik Metaforik Algıları*

Metaphorical Perceptions of Teachers towards School, School Manager and Student's Parents

Tuncay Yavuz ÖZDEMİR**

Mustafa ORHAN***

Received: 15 August 2018

Research Article

Accepted: 26 March 2019

ABSTRACT: The purpose of this study is to determine teachers' perceptions regarding the concepts of school, school manager and student's parents by means of metaphors. The study also aims to make holistic evaluations through the metaphors produced for each concept, with the idea that school, school manager and student-parents concepts are intertwined and interrelated. This research was carried out in a phenomenological pattern which is one of the qualitative research methods. The study group was composed of primary, secondary and high school teachers affiliated to Elazığ Provincial National Education Directorate in the academic year of 2017-2018. In the research 40 teachers were reached with the method of random sampling. The research data was obtained from the study group by completing the blanks in the sentences given in the form of "School is like.... Because ... ", "School manager is like..... Because ... " and "Student's parents are like ... Because ... " The data were analyzed by content analysis method. When the metaphorical expressions of the teachers were divided into the themes, the study indicated that the perceptions regarding school as a living space related to the school concept; school manager as a leader related to the concept of the school manager and student's parents as a main component related to student's parents was high.

Keywords: metaphor, school, school manager, student's parents, teacher's opinion.

ÖZ: Bu araştırmanın amacı; öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarının iç içe geçmiş ve birbirleriyle ilişkili oldukları düşüncesinden hareketle her bir kavram için üretilen mecazlar yoluyla bütüncül değerlendirmeler yapmak amaçlanmıştır. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgu bilim (fenomenoloji) deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilkököl, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada rastgele örnekleme yöntemiyle 40 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırma verileri, çalışma grubundan "Okul ... gibidir. Çünkü...", "Okul yöneticisi ... gibidir. Çünkü..." ve "Öğrenci velisi ... gibidir. Çünkü..." şeklinde verilen cümlelerdeki boş bırakılan yerleri tamamlamaları ile elde edilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Öğretmenlerin metafor ifadeleri temalara ayrıldığında, okul kavramı ile ilgili yaşam alanı olarak okul; okul yöneticisi kavramı ile ilgili lider olarak okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramı ile ilgili ana unsur olarak öğrenci velisi algısının yüksek olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: metafor, okul, okul yöneticisi, öğrenci velisi, öğretmen görüşü.

* A part of this study was presented as an oral presentation at the 13th International Education Management Congress held in Sivas Cumhuriyet University on 10-12 May 2018.

** Corresponding Author: Asst. Prof. Dr., Fırat University, Elazığ, Turkey, tyozdemir@firat.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6474-5915>

*** Teacher, Ministry of Education, Erzurum, Turkey, mustafaorhan2525@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6254-6733>

Citation Information

Özdemir, T. Y., & Orhan, M. (2019). Öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 12(2), 701-726.

Giriş

Okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi; eğitim-öğretim ortamında karşılıklı iletişim-etkileşim halinde bulunan öğretmen ile öğrencilerin akademik ve sosyal yaşantılarına etki eden, birbirine bağlı ve ilişkili olan öğelerdir. Okullar öğrencilerin her yönden gelişimlerini sağlamayı hedefleyen kurumlardır. Öğrencilerin gelişiminin her yönden desteklenmesinde okul boyutunda yer alan öğretmen ve okul yöneticisi unsurlarının rolünün yanında okul dışı boyutunda yer alan aile yani veli unsurunun da önemli bir rolü vardır.

İşbirliği esasına dayalı etkinliklerin düzenlendiği, karşılıklı etkileşime dayalı sosyal bir örgüt olan okul (Sezgin, 2013), eğitim sisteminin en işlevsel parçasıdır (Göksoy, 2018). Okul, önceden belirlenmiş eğitsel amaçlara ulaşma doğrultusunda; öğrenciler için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları, uzmanlaşmış eğitim işgörenleri sayesinde, planlı bir süreçte ve belli bir sürede kazandıran (Başaran, 2007), eğitim sisteminin genel ve özel amaçlarının temel ilkelere bağlı kalınarak öğrencilere aktarıldığı eğitim örgütüdür (Şirin, 2009). Önceden belirlenmiş amaç ve hedefler doğrultusunda büyük bir toplumsal sorumluluk üstlenen okul, öğrenciyi çok yönlü, çok boyutlu ve çok amaçlı yetiştirerek; onu bireysel, ailesel, kuramsal ve toplumsal hayata ilişkin rollere hazırlamaktadır (Saritaş, 2001). Okulun en temel görevi öğrencilerin öğrenme istek ve heyecan kaybını önleyerek, onların öğrenme güdüsünün en üste çıkarılmasıdır. Öğrenciler öğrenme istek ve heyecanını kaybettikçe, okul öğrenciler için anlamsızlaşmaktadır (Turan, 2015). Okulun ve okul toplumunun üyelerinin rolleri ve sorumlulukları daha çok çevrenin ve öğrencinin ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Yani okul bir işletme olarak kabul edilecek olursa müşteri (öğrenci ve çevre) memnuniyeti ön plana çıkmaktadır (Aytaç, 2012). Bugün için iyi bir okul, uygun iç ve dış fiziki mekâna, mesleğinde uzman ve insan ilişkilerinde başarılı öğretmenlere sahip, toplumla iyi ilişkileri olan ve öğrenme-öğretmeyi dört duvar arasına hapsedmeden ve içinde bulunduğu toplumun sağladığı tüm fırsatları kullanarak aile ile işbirliğini en yüksek düzeyde gerçekleştiren bir kurum formundadır (Oktay, 2007). Okullarda baskın değişken ise okul müdürleridir (Yılmaz, 2006).

Okul müdürü, okul içinde ve dışında çeşitli insan gruplarıyla ilişki ve etkileşim içinde olması beklenen bir aktördür (Şişman, 2015). Aynı zamanda toplumsal değişimlerle başa çıkmak ve toplumun gereksinimlerini karşılamak için eğitim örgütlerini yeniden yapılandıracak, işlevlerini yerine getirecek, örgütsel etkililiği sağlayacak ve eğitim örgütünün niteliğini artıracak (Türkmen, 2005), okulun amaçlarına ulaşması doğrultusunda gerekli olan insan ve maddi kaynakları en verimli şekilde kullanmaktan sorumlu olan kişidir (Çiçek Sağlam, 2016). İnsanlar bir kuruma kabul edildiklerinde, akıllarını, potansiyellerini, bilinçlerini, duygularını, alışkanlıklarını, bedensel ve ruhsal bütünlüklerini kurumlarının varlığına katmak üzere birlikte getirirler. Bugünkü yönetim anlayışında yöneticilerden kurumlarında çalışan bu insanları harekete, geçirerek onların ürettikleri düşünce ve duygularını işe koşmaları beklenmektedir (Açıkalın & Turan, 2015). Ada ve Küçükali'ye (2009) göre okul yöneticisi; okulu çevresine yararlı kılmaya çalışmalı, bilimsel ve teknolojik yeniliklere açık olmalı, örgütsel amaçları gerçekleştirmeli, personelin kararlara katılmasını sağlamalıdır. Günümüzde okul yöneticilerinin görev yetki ve sorumlulukları geçmişe göre daha karmaşık ve zorlu hale gelmiştir. Toplumun okul yöneticilerinden

beklentilerinin ve okulun öğrencilere kazandırması gereken kazanımların geçmişe oranla farklılaşması bu durum üzerinde etkili olmuştur (Sezgin, 2009). Bu farklılaşmaya yol açan unsurlardan biri de öğrenci velileridir (Aslan & Yıldırım, 2004).

Veli; “Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında, öğrencinin annesini/babasını veya kanuni sorumluluğunu üstlenen kişiyi, ifade eder” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2012) şeklinde tanımlanmaktadır. Aile, okul öncesi dönemde ve sonrasında çocuğun eğitiminde sorumluluklarını yerine getirmesinin yanı sıra öğretmen-aile ve öğretmen-okul yönetimi ilişkilerinin geliştirilmesine katkı sağlayan önemli bir toplumsal kurumdur (Can, 2018). Öğrencilerin okul dışı yaşamlarını sürdürdükleri aile ortamı aynı zamanda onların başarılarının artmasında önemli unsurlardan biridir. Tek başına okulda yapılan çalışmalar yeterli olmamakta, bu çalışmaların aile tarafından desteklenmesi ve pekiştirilmesi zorunlu olmaktadır (Tuzcuoğlu, 2007). Bunun yanı sıra okul eğitimi ile aile eğitiminin birbiriyle tutarlı olması okulun ve öğrencinin başarısını artırmaktadır (Bozkurt, 2017). Anne-babaların okul ve öğretmenlere karşı tutumlarının olumlu ya da olumsuz olması, çocuğun okulla ilgili var olan sorunlarını önemseyip önemsememeleri, dersleri için gerekli desteği sağlayıp sağlamamaları, anne-babaların okul dışında yaptıkları eğitim uygulamalarının doğru olup olmaması, çocuğun okula karşı tutumunu ve başarısını etkilemektedir (Ada & Baysal, 2010). Aynı zamanda ailenin çocuğa ekonomik olanak ve uygun fiziksel mekan sunabilmesi, aile üyelerinin öğrenciyi akademik yönden desteklemesi, ona akademik rehberlik etmesi ve başarı beklentisinin yüksek olması da öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Erden, 2009). Carneiro (2008), ergenlerin eğitim başarısında ailelerin önemli rol oynadığını, öğrenci başarısının okul ve ev ortamlarından güçlü bir şekilde etkilendiğini, aynı zamanda eğitim seviyesi yüksek olan ebeveynlerin, öğrenmeye daha elverişli ev ortamları sağladığını tespit etmiştir. Benzer şekilde Çelenk (2003), ailesindeki bireylerden eğitim yardımı alan ve okulla yakın işbirliği içerisinde olan ailelerden gelen ilköğretim okulu 1. sınıf öğrencilerinde, okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Her kavramın olduğu gibi okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarının da daha iyi anlaşılmasında bu kavramların zihinlerde karşılık bulduğu ve ilişkilendirdikleri mecazlara yani metaforlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Metaforlar, soyut kavramlar ve daha bilinen, somut, görünen kavramlar arasında mecazi bir ilişki kurar (Demir, 2007). Bundan dolayı öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına yönelik algılarının metaforlar yardımıyla belirlenmesi bu kavramların daha iyi anlaşılmasına hizmet edecektir. Eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmen, yeni nesillerin topluma faydalı hale getirilmesinden ve ülkenin ihtiyacı olan insan gücünün yetiştirilmesinden sorumludur (Küçükahmet, 2003). Eğitim sistemleri ve programların çok iyi kurgulanmasına, okulun fiziki şartlarının en üst düzeyde hazırlanmasına ve son teknolojinin kullanılmasına rağmen sistemin başarısı büyük ölçüde öğretmene bağlı olmaktadır (Şirin, 2009). Dolayısıyla toplumda oldukça önemli bir sorumluluk üstlenen öğretmenlerin tecrübeleri yoluyla söz konusu kavramlara ilişkin algılamaları önem kazanmaktadır. Eğitim-öğretim sürecinin önemli unsurlarından biri olan ve bu sürecin merkezinde öğrenci ile birlikte yer alan öğretmenlerin vakitlerinin önemli bir kısmını okulda geçirerek okulun diğer iç paydaşları ile etkileşim halinde bulunmaları sebebiyle gerek okullarına ve okul yöneticilerine gerekse de öğrencileri aracılığıyla velileriyle kurdukları iletişim gereği; velilerine yönelik kapsamlı bir değerlendirme yapabilmelerinin mümkün olduğu

düşünülmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin akademik ve sosyal yaşantılarına etkisi olduğu düşünülen bu kavramlara yönelik algıların belirlenmesi, okullarda daha nitelikli bir eğitimin gerçekleştirilmesi için okulların nasıl bir yer olması gerektiği ve okul yöneticileri ile öğrenci velilerinin nasıl davranmaları gerektiği hakkında fikir verebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Karşılıklı iletişim-etkileşim halinde bulunan öğretmen ve öğrencilerin, akademik ve sosyal yaşantılarına etki ettiği ve birbiriyle ilişkili olduğu düşünülen okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarının öğretmenlerin zihinlerinde şekillenen karşılığını bulmak ve her bir kavram için üretilen mecazlar yoluyla bütüncül değerlendirmeler yapmak amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Öğretmenlerin okul kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
- Öğretmenlerin okul yöneticisi kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
- Öğretmenlerin öğrenci velisi kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma, mevcut durumun belirlenerek analiz edilmesine yönelik betimsel bir araştırmadır. Öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseninde gerçekleştirilmiştir.

Yunanca metapherein kelimesinden gelen metafor kavramı değiştirmek anlamına gelen meta ve taşımak anlamına gelen pherein sözcüklerinden oluşmaktadır (Levine, 2005). Bir kavramı, kelimeyi, terimi, olguyu daha güzel ve iyi anlatmak amacıyla, başka bir anlamda olan bir sözcükle, ilgi kurularak benzetme yoluyla kullanılması olan metafor (Aydın, 2006), anlatılmak istenen birçok ifadeyi birkaç kelimeyle açıklama özelliğine sahiptir (Döş, 2011). Bu bağlamda metaforların iletişimi güçlendirme ve derinleştirme gibi bir işleve sahip olduğu görülmektedir (Koç, 2014).

Olgu bilim (fenomenoloji), bir fenomenin bireylerin ya da belli bir grubun deneyimleri açısından tanımlanmasıdır (Christensen, Johnson & Turner, 2015). Olgubilim (fenomenolojik) modeldeki araştırmalarda aslında farkında olduğumuz ama derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız olgular üzerine odaklanılmaktadır (Şimşek, 2012). Buradaki ana düşünce, tek tek insanların bakış açılarından bakarak onların bireysel yapılarını, niyetlerini anlamaya çalışmaktır. Olgubilim daha çok insanın iç dünyasına, onların bilinç yapılarına yönelir. Çözümlemenin esas amacı, şeylerin varlığının ve özünün kavranmasıdır (Mayring, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Tamamıyla ön görüşmeler yapılarak, görüşlerini belirtmekten

kaçınmayacaklarını belirten 40 öğretmen rastgele örnekleme yöntemiyle çalışma grubuna dahil edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		<i>f</i>
Cinsiyet	Kadın	15
	Erkek	25
Görev yapılan okul türü	İlkokul	12
	Ortaokul	20
	Lise	8
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	9
	6-10 yıl	11
	11-15 yıl	11
	16-20 yıl	4
	21-25 yıl	1
	25yıl +	4
Yaş	20-25 yaş	2
	26-30 yaş	12
	31-35 yaş	8
	36-40 yaş	10
	41-45 yaş	4
	46-50 yaş	1
	50 yaş +	3
Toplam		40

Tablo 1 incelendiğinde 40 öğretmenin 15’inin kadın, 25’inin erkek olduğu; 12 öğretmenin ilkokulda, 20 öğretmenin ortaokulda, 8 öğretmenin lisede görev yaptığı; 9 öğretmenin 1-5 yıl, 11 öğretmenin 6-10 yıl, 11 öğretmenin 11-15 yıl, 4 öğretmenin 16-20 yıl, 1 öğretmenin 21-25 yıl, 4 öğretmenin 25 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip olduğu; 2 öğretmenin 20-25 yaş, 12 öğretmenin 26-30 yaş, 8 öğretmenin 31-35 yaş, 10 öğretmenin 36-40 yaş, 4 öğretmenin 41-45 yaş, 1 öğretmenin 46-50 yaş aralığında ve 3 öğretmenin ise 50 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak katılımcıların cinsiyetlerinin, mesleki kıdemlerinin, yaşlarının ve görev yaptıkları okul türlerinin yer aldığı demografik bilgi formu ve belirlenmiş olan kavramlara ilişkin metaforik algıların belirlenmesi amacıyla 3 adet açık uçlu sorudan oluşan form kullanılmıştır. Katılımcılardan formda yer alan “Okul ..... gibidir. Çünkü .....”, “Okul yöneticisi ..... gibidir. Çünkü

.....” ve “Öğrenci velisi ..... gibidir. Çünkü .....” cümlelerinde boş bırakılan yerleri tamamlamaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından okulların ziyaret edilip formların dağıtılması suretiyle elde edilmiştir. Öğretmenlerden okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarını düşünceleri ve bu kavramları herhangi bir kavrama benzetmeleri istenmiştir. Bu benzetmenin gerekçesini düşünerek, kendilerine verilen formdaki boş yerlere benzetme ve benzetmeye gerekçe olarak bir veya birkaç cümleden oluşan bir açıklama yazmaları istenmiştir. Araştırma verileri, çalışma grubundan aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerleri tamamlamaları ile elde edilmiştir.

Okul .....gibidir. Çünkü.....

Okul yöneticisi ..... gibidir. Çünkü.....

Öğrenci velisi ..... gibidir. Çünkü.....

Katılımcılara kendi metaforlarını yazmaları için 20 dakikalık bir süre verilmiş; onların kendi el yazılarıyla yazdıkları bu kompozisyonlar, araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada katılımcılardan elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bir veya birçok metnin içindeki sözcüklerin, kavramların, temaların, deyimlerin, karakterlerin veya cümlelerin varlıklarını belirlemek ve onları sayıya dökmek için kullanılan içerik analizi (Kızıltepe, 2015), yazılan ve söylenenin, hazırlanan açıklayıcı yönergeye göre ne kadar sıklıkla söylendiğinin bulunmasıdır (Aziz, 2011). Araştırmada geçerliğin sağlanması için çalışma sürecinin başından sonuna kadar araştırmacılar arasında fikir birliği sağlanmış, uyuşmazlık durumlarında ortak noktada buluşmak için gerekli görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini belirlemede Miles ve Huberman'ın (1994) “Uzlaşma Yüzdesi (P) = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” formülü kullanılmıştır. Katılımcı görüşlerinin yerleştirildikleri temalara uyumlu olup olmadıklarını belirlemek üzere eğitim bilimleri alanında uzman olan kişinin görüşüne başvurularak, ondan bütün katılımcı görüşlerini araştırmacılar tarafından belirlenen temalara yerleştirmesi istenmiştir. Bu işlem sonrasında katılımcıların ileri sürdüğü 120 görüşten 11'inin, uzman tarafından farklı temalara yerleştirildiği belirlenmiştir. “Uzlaşma Yüzdesi” formülüne göre bu araştırmanın güvenilirliği (Güvenirlilik = $109 / (109+11) \times 100 = \sim 91$) ~ 91 olarak hesaplanmıştır. Nitel araştırmalar için uzlaşma yüzdesi formülünden elde edilen değer %70 ve üzerinde olması (Miles & Huberman, 1994), araştırmanın güvenilir olduğunu gösterdiğinden, bu araştırmanın yeterli düzeyde güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Öğretmenler tarafından “okul” kavramına ilişkin 40, “okul yöneticisi” kavramına ilişkin 40 ve “öğrenci velisi” kavramına ilişkin 40 olmak üzere toplamda 120 metafor üretilmiştir. Öğretmenlerin “okul”, “okul yöneticisi” ve “öğrenci velisi” kavramlarına yönelik üretmiş oldukları metaforlar ve nedenleri için ayrıntılı olarak içerik analizi yapılmış, ilişkili oldukları temalar altında kategorize edilmiştir. Öğretmenler “okul”, “okul yöneticisi” ve “öğrenci velisi” kavramlarına ilişkin

metaforları farklı kavramlar üzerinden birbirinden bağımsız olarak tanımladıkları gibi, bu üç kavramı birbirleriyle ilişkili olarak benzer kavramlar üzerinden de tanımlamaktadırlar. Örneğin bir katılımcı okul için bahçe, okul yöneticisi için komutan ve öğrenci velisi için doktor metaforlarını üretirken; başka bir katılımcı okul için otobüs, okul yöneticisi için kaptan ve öğrenci velisi için yardımcı kaptan metaforlarını üretmiştir. Katılımcı öğretmenlerin “okul” kavramı hakkında ürettikleri metaforlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Öğretmenlerin “Okul” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Aile	2	Kalıp	1
Ağaç	1	Meyve veren bir ağaç	1
Bahçe	2	Mezbahane	1
Bilim evi	1	Orkestra grubu	1
Çatı	1	Otobüs	2
Eğitim ve öğretim yuvası	1	Sevgi	1
Ev	5	Sosyalleşme merkezi	1
Evim	1	Tarla - toprak	2
Fabrika	3	Tiyatro sahnesi	2
Hayat	2	Toplumun aynası	1
Hayata insan yetiştiren kurum	1	Yaşamın demosu	1
İkinci bir aile	1	Yuva	3
İkinci ev	2		
Toplam: 40			

Tablo 2’de görüldüğü üzere “okul” kavramı en çok ev (5), fabrika (3), yuva (3), aile (2), bahçe (2), hayat (2), ikinci ev (2), otobüs (2), tarla – toprak (2) ve tiyatro sahnesi (2) metaforlarıyla özdeşleştirilmiştir. Bunun yanı sıra “okul” kavramı ağaç, bilim evi, çatı, eğitim ve öğretim yuvası, evim, hayata insan yetiştiren kurum, ikinci bir aile, kalıp, meyve veren bir ağaç, mezbahane, orkestra grubu, sevgi, sosyalleşme merkezi, toplumun aynası, yaşamın demosu metaforlarıyla özdeşleştirilmiştir.

Öğretmenlerin, okul kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar ve ilişkilendirildikleri temalar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Okul Kavramı Hakkında Üretilen Temalar ve Metaforlar

Temalar	Metaforlar
Yaşam alanı (14 metafor)	aile, bahçe (2), çatı, eğitim ve öğretim yuvası, ev (4), evim, ikinci bir aile, yuva (3)
Hayata hazırlayıcı ortam (7 metafor)	aile, bilim evi, hayata insan yetiştiren kurum, ikinci ev (2), sosyalleşme merkezi, yaşamın demosu
Hayatın kendisi (7 metafor)	ağaç, ev, hayat (2), sevgi, toplumun aynası, yaşamın demosu
Üretim merkezi (6 metafor)	fabrika (3), meyve veren bir ağaç, tarla-toprak (2)
Takım-ekip (4 metafor)	ev, orkestra grubu, tiyatro sahnesi (2)
Araç (2 metafor)	otobüs (2)
Sınırlayıcı ortam (2 metafor)	kalıp, mezbahane

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin okul kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların 7 temada toplandığı görülmektedir. Okul kavramı hakkında üretilen metaforlardan oluşturulan temalar şu şekildedir:

Yaşam alanı: Bu temayı temsil eden metaforlar; “aile”, “bahçe”, “çatı”, “eğitim ve öğretim yuvası”, “ev”, “evim”, “ikinci bir aile”, “yuva” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okulu, okul paydaşlarının vakitlerinin önemli bir kısmını geçirdikleri ve etkileşim halinde oldukları bir ortam olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul çatı gibidir. Çünkü eğitimin bütün çalışanlarını, bütün bileşenlerini onun altında toplar.” (K35).

“Okul aslında bir yuva gibidir. Çünkü evimizde geçirdiğimiz vaktin birçoğuna yakını burada geçiriyoruz. Aynı zamanda, aynı sınıfta, aynı kişilerle, aynı ortamda vakit geçirip birer paylaşımlarda bulunuyoruz. İster istemez aramızda iletişim kurup bağ kuruyoruz.” (K1).

“Okul ikinci bir aile gibidir. Çünkü günümüzün çoğu okulda geçmekte, arkadaşlarımız, öğrenciler hayatımızın içinde zaman geçirdiğimiz, paylaştığımız, tartıştığımız, sevindiğimiz, üzüldüğümüz durumlarla karşılaşırız. Hem öğrenir, hem öğretiriz. Bu görevde olma amacımız iyi kötü öğrenci belirlemek değil onları iyiye, güzele yönlendirmektir.” (K8).

Hayata hazırlayıcı ortam: Bu temayı temsil eden metaforlar; “aile”, “bilim evi”, “hayata insan yetiştiren kurum”, “ikinci ev”, “sosyalleşme merkezi”, “yaşamın demosu” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okulu öğrencilere hayata hazırlama noktasında gerekli bilgi ve becerilerin kazandırıldığı bir yer olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul hayata insan yetiştiren kurum gibidir. Çünkü öğrencileri hayata hazırlar.” (K33).

“Okul yaşamın demosu gibidir. Çünkü olması gereken; insanların yaşam becerilerini, kazandıklarıyla yaşama hazırlayan ve yaşamın ta kendisi olan okulun bu işlevini yerine getirmesidir.” (K38).

Hayatın kendisi: Bu temayı temsil eden metaforlar; “ağaç”, “ev”, “hayat”, “sevgi”, “toplumun aynası”, “yaşamın demosu” olarak belirlenmiştir. Bu temada

öğretmenlerin okulu insanı etkileyen hayatın bir evresi ve yansıması olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul hayat gibidir. Çünkü tüm kapsamlarda bizi, öğrenciyi, öğretmeni, dünyayı etkiler.” (K18).

“Okul toplumun aynası gibidir. Çünkü toplumsal sorunların küçük yansısı okullarda gözlemlenmektedir.” (K30).

Üretim merkezi: Bu temayı temsil eden metaforlar; “fabrika”, “meyve veren bir ağaç”, “tarla-toprak” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okulu öğrencileri yetiştiren ve onları nitelikli hale getiren bir ortam olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul meyve veren bir ağaç gibidir. Çünkü girdisi olan öğrenciyi işler. Meyve gibi olgun duruma geldiğinde mezun eder.” (K19).

“Okul fabrika gibidir. Çünkü hammadde olarak öğrenciler girer, işlenmiş olarak çıkar.”(K3).

Takım-ekip: Bu temayı temsil eden metaforlar; “ev”, “orkestra grubu”, “tiyatro sahnesi” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okulu sorumluluklarıyla birbirine bağlı insanların bulunduğu bir ortam olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul bir orkestra grubu gibidir. Çünkü bir ekip işidir.” (K2).

“Okul ev gibidir. Çünkü orada hepimiz bir aile gibiyiz, birbirimize bağlı ve ekip halinde çalışırız. Çalışan her bir bireyin sorumlulukları ve görevleri vardır. Tıpkı aile fertleri gibi.” (K25).

Araç: Bu temayı temsil eden metafor; “otobüs” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okulu görevini icra eden, insanların amaçlarına ulaşmak için kullandıkları bir araç olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul otobüs gibidir. Çünkü otobüsün görevi içindekileri en sağlam şekilde gittikleri yerlere ulaştırmaktır.” (K22).

“Okul otobüs gibidir. Çünkü herkesin belli bir hedefe gitmesi gerekir.” (K37).

Sınırlayıcı ortam: Bu temayı temsil eden metaforlar; “kalıp”, “mezbahane” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okulu çeşitliliği ve farklılığı sınırlayıcı bir ortam olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul kalıp gibidir. Çünkü okula gelen öğrenciler hep bir kalıba koyulmaya çalışılır. Okulda özgürlüklerin kısmi olarak kısıtlandığını düşünüyorum.” (K6).

“Okul mezbahane gibidir. Çünkü öğrenci gerekli eğitim ve öğretimi almadan sistem içerisinde çıkabilmektedir. Ders geçme yönetmeliğinin sonucu olarak sadece okulu dikenli tellerle kapalı öğrenciyi dikenli teli sınır olarak gösterebildiğimiz ama içerisinde sınırsızca yaşayabilen bir alan olarak görüyorum.” (K15).

Katılımcı öğretmenlerin “okul yöneticisi” kavramı hakkında ürettikleri metaforlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Öğretmenlerin “Okul Yöneticisi” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Ağacın kökleri	1	Kaptan	1
Anne-baba	1	Komutan	2
Baba	3	Kontrolör	1
Beyin	2	Lider	5
Cumhurbaşkanı	1	Moderatör	1
Çınar ağacı	1	Orkestra şefi	1
Çiftçi	2	Orta direk	1
Çözümleyici	1	Ortak	1
Devlet	1	Patron	2
Eğitim koçu	1	Rehber	1
Etkisiz eleman	1	Sıradan memur	1
Evin çatısı	1	Su	1
Evin temeli	1	Şoför	1
Hakim	1	Yardımcı	1
Hizmetçi	1	Yönetmen	1
Toplam: 40			

Tablo 4 incelendiğinde “okul yöneticisi” kavramı en çok lider (5), baba (3), beyin (2), çiftçi (2), komutan (2), patron (2) metaforlarıyla özdeşleştirildiği saptanmıştır. Bunun yanı sıra “okul yöneticisi” kavramı ağacın kökleri, anne-baba, cumhurbaşkanı, çınar ağacı, çözümleyici, devlet, eğitim koçu, etkisiz eleman, evin çatısı, evin temeli, hakim, hizmetçi, kaptan, kontrolör, moderatör, orkestra şefi, orta direk, ortak, rehber, sıradan memur, su, şoför, yardımcı, yönetmen metaforlarıyla özdeşleştirilmiştir.

Öğretmenlerin, okul yöneticisi kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar ve ilişkilendirildikleri temalar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Okul Yöneticisi Kavramı Hakkında Üretilen Temalar ve Metaforlar

Temalar	Metaforlar
Lider (19 metafor)	baba, beyin (2), cumhurbaşkanı, kaptan, komutan (2), lider (5), moderatör, orkestra şefi, patron (2), rehber, şoför, yönetmen
Ana unsur (5 metafor)	ağacın kökleri, çınar ağacı, evin temeli, orta direk, su
Destekleyici unsur (5 metafor)	baba, eğitim koçu, hizmetçi, ortak, yardımcı
Koruyucu ve sorumluluk sahibi (5 metafor)	anne-baba, baba, çiftçi, devlet, evin çatısı
Müfettiş (3 metafor)	beyin, çiftçi, kontrolör
Etkisiz eleman (2 metafor)	etkisiz eleman, sıradan memur
Hakem (2 metafor)	çözümleyici, hakim

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin okul yöneticisi kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların 7 temada toplandığı belirlenmiştir. Okul yöneticisi kavramı hakkında üretilen metaforlardan oluşturulan temalar şu şekildedir:

Lider: Bu temayı temsil eden metaforlar; “baba”, “beyin”, “cumhurbaşkanı”, “kaptan”, “komutan”, “lider”, “moderatör”, “orkestra şefi”, “patron”, “rehber”, “şoför”, “yönetmen” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okul yöneticisini, okulun işleyişinden ve okul paydaşlarının belirlenen hedefler doğrultusunda eşgüdüm halinde harekete geçirilmesinden sorumlu bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul yöneticisi beyin gibidir. Çünkü fikirler ona gider, değerlendirilir. Fikirler ondan gelir yine o değerlendirir.” (K26).

“Okul yöneticisi rehber gibidir. Çünkü bizi yönlendirir, yapılacakları söyler, programı düzenler vs.” (K12).

“Okul yöneticisi lider gibidir. Çünkü okulun öğretmen, öğrenci, eğitim çalışanlarını, veliyi organizeli bir şekilde yönlendirip, yönetir.” (K35).

“Okul yöneticisi kaptan gibidir. Çünkü kaptan otobüsü kullanan kişidir. Kaptan sağlam olursa otobüsün içindekiler sağlam bir şekilde hedeflenen amaçlara ulaşabilir.” (K22).

“Okul yöneticisi yönetmen gibidir. Çünkü eğitim sanatının icra edilmesini sağlar.” (K32).

Ana unsur: Bu temayı temsil eden metaforlar; “ağacın kökleri”, “çınar ağacı”, “evin temeli”, “orta direk”, “su” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okul yöneticisini okulun var olmasında ve öğrencilerin verimliliğinde temel etken olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul yöneticisi bir evin temeli gibidir. Çünkü eğitim kurumu olan okulun temeli sağlam olmadığı takdirde küçük sarsıntılara karşı büyük zararlar verilebilir. Okul yöneticisi de bu konuda sağlam durur ve her konuda sistematik bir şekilde davranırsa eğitim-öğretim sağlıklı bir şekilde yürümeye devam edecektir.” (K1).

“Okul yöneticisi su gibidir. Çünkü girdisi olan öğrencinin okul içindeki faaliyetlerinin verimliliğine etki etmekte ve yönlendirmektedir. Az su verirse öğrenciler cılız ve özensiz, fazla su verirse hantal, özden yoksun, ama dozunda verirse olgun ve verimli meyvelere dönüşecektir.” (K19).

Destekleyici unsur: Bu temayı temsil eden metaforlar; “baba”, “eğitim koçu”, “hizmetçi”, “ortak”, “yardımcı” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okul yöneticisini okulda var olan sorunların çözümünde, eğitim paydaşlarına yardım ve motivasyon sağlanmada rol oynayan bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul yöneticisi baba gibidir. Çünkü okulun eksikliklerini gideren, öğretmenlerin motivasyonlarını artıran kişidir.” (K17).

“Okul yöneticisi ortak gibidir. Çünkü sorunlar ve problemler karşısında birlikte hareket ederek çözümü kolaylaştırır. Bir elin nesi var iki elin sesi var.” (K10).

Koruyucu ve sorumluluk sahibi: Bu temayı temsil eden metaforlar; “anne-baba”, “baba”, “çiftçi”, “devlet”, “evin çatısı” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okul yöneticisini, okul paydaşlarını gözetip koruyan ve okul yaşamındaki işleyleştiren sorumlu bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul yöneticisi baba gibidir. Çünkü daima öğrencileri, öğretmenleri ve okulu derleyen, toplayan kişidir. Okulun tüm yükü ve sorumluluğu ondadır.” (K29).

“Okul yöneticisi evin çatısı gibidir. Çünkü evin çatısı evi her şeyden korur ve sağlıklı bir yaşamın olması için damın akmaması, güneşten, yağmurdan, kardan, kıştan korunması gibi.” (K24).

Müfettiş: Bu temayı temsil eden metaforlar; “beyin”, “çiftçi”, “kontrolör” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okul yöneticisini, okulda yapılan icraatları yakından izleyen ve takibini yürüten bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul yöneticisi kontrolör gibidir. Çünkü okulda yapılan iş ve işlemleri denetler. Bu işlemlerin ileri bir seviyeye çıkmasına katkı sağlar.” (K6).

“Okul yöneticisi çiftçi gibidir. Çünkü sürekli yetiştirdiği insanların takibini sürdürür.” (K23).

Etkisiz eleman: Bu temayı temsil eden metaforlar; “etkisiz eleman”, “sıradan memur” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okul yöneticisini yetkisiz, pasif, okul yaşamında her hangi bir rol almada isteksiz ve muğlak bir unsur olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul yöneticisi etkisiz eleman gibidir. Çünkü öğrenciye, öğretmene katabileceği bir şey yoktur.” (K15).

Okul yöneticisi sıradan memur gibidir. Çünkü sorumluluğu ve yetkileri belirsiz, inisiyatif alma konusunda isteksizdir.” (K40).

Hakem: Bu temayı temsil eden metaforlar; “çözümleyici”, “hakim” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin okul yöneticisini okul yaşamındaki sorunların çözümünde etkili olan bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Okul yöneticisi hakim gibidir. Çünkü neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar verme konusunda etkilidir. Vicdanından ziyade doğruluk ve dürüstlük ilkesinden ayrılmamalıdır.” (K3).

“Okul yöneticisi çözümleyici gibidir. Çünkü okulda öğrenciler ve öğretmenler arasında çıkan problemleri rahat bir şekilde çözebilmeli, işleri zorlaştırmamalıdır.” (K39).

Katılımcı öğretmenlerin “öğrenci velisi” kavramı hakkında ürettikleri metaforlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Öğretmenlerin “Öğrenci Velisi” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Ağaç gövdesi	1	Kardeş	1
Aile reisi	1	Kırık ayna	1
Aileden biri	1	Komşu	1
Arazi sahibi	1	Kuş	1
Arkadaş	4	Müfettiş	1
Asistan	1	Müşteri	4
Başrol	1	Ne yapacağı belirsiz bir çocuk	1
Bilinçsiz tüketici	1	Öğrenci	1
Buz dağının görünmeyen yüzü	1	Öğretmen	2
Denize akan çay	1	Rüzgar	1
Destek	1	Seyirci (izleyici)	2
Doktor	1	Şemsiye	1
Gübre	1	Tarla faresi	1
Hava-su	1	Yardımcı	1
Her şey	1	Yardımcı kaptan	1
İş ortağı	1	Yol	1
Toplam: 40			

Tablo 6 incelendiğinde “öğrenci velisi” kavramı en çok arkadaş (4), müşteri (4) öğretmen (2), seyirci-izleyici (2) metaforlarıyla özdeşleştirilmiştir. Bunun yanı sıra “öğrenci velisi” kavramının ağaç gövdesi, aile reisi, aileden biri, arazi sahibi, asistan, başrol, bilinçsiz tüketici, buz dağının görünmeyen yüzü, denize akan çay, destek, doktor, gübre, hava-su, her şey, iş ortağı, kardeş, kırık ayna, komşu, kuş, müfettiş, ne yapacağı belirsiz bir çocuk, öğrenci, rüzgar, şemsiye, tarla faresi, yardımcı, yardımcı kaptan ve yol metaforlarıyla özdeşleştirildiği saptanmıştır.

Öğretmenlerinin, öğrenci velisi kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar ve ilişkilendirildikleri temalar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Öğrenci Velisi Kavramı Hakkında Üretilen Temalar ve Metaforlar

Temalar	Metaforlar
Ana unsur (9 metafor)	başrol, buz dağının görünmeyen yüzü, hava-su, her şey, kırık ayna, kuş, öğrenci, rüzgar, yol
Yol arkadaşı (7 metafor)	aileden biri, arkadaş (4), kardeş, komşu
Yardımcı unsur (6 metafor)	asistan, denize akan çay, destek, iş ortağı, yardımcı, yardımcı kaptan
Talepkâr (5 metafor)	ağaç gövdesi, müşteri (4)
Destekleyici unsur (4 metafor)	doktor, gübre, öğretmen (2)
İlgisiz (4 metafor)	arazi sahibi, bilinçsiz tüketici, seyirci-izleyici (2)
Sorun kaynağı (3 metafor)	müfettiş, müşteri, tarla faresi
Koruyucu (2 metafor)	aile reisi, şemsiye
Belirsizlik kaynağı (1 metafor)	ne yapacağı belirsiz bir çocuk

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin öğrenci velisi kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların 9 temada toplandığı belirlenmiştir. Öğrenci velisi kavramı hakkında üretilen metaforlardan oluşturulan temalar şu şekildedir:

Ana unsur: Bu temayı temsil eden metaforlar; “başrol”, “buz dağının görünmeyen yüzü”, “hava-su”, “her şey”, “kırık ayna”, “kuş”, “öğrenci”, “rüzgar”, “yol” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenci velisini, öğrenci gelişim/başarısına ve eğitim-öğretimin işleyişine etki eden temel aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi buz dağının görünmeyen yüzü gibidir. Çünkü tüm başarımın ve başarısızlığım temelinde öğrenci velisi vardır.” (K16).

“Öğrenci velisi başrol gibidir. Çünkü bir çocuğun gelişiminde en önemli unsur ailedir. Okulda hazırlık ve uyum gibi konularda önemli bir role sahiptir.” (K6).

“Öğrenci velisi hava-su gibidir. Çünkü olmazsa olmaz. Sac (uc) ayaklarından biridir. Eksik olduğunda öğrenci eğitimi eksik kalır.” (K35).

“Öğrenci velisi yol gibidir. Çünkü otobüsün hızını ve güzergahını büyük oranda belirler”. (K37).

Yol arkadaşı: Bu temayı temsil eden metaforlar; “aileden biri”, “arkadaş”, “kardeş”, “komşu” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenci velisini, öğrenci gelişimi için işbirliği yapılan ve yakın ilişkilerin kurulduğu bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi arkadaş gibidir. Çünkü aynı amaç uğruna birlikte yol aldığım arkadaşındır” (K10).

“Öğrenci velisi arkadaş gibidir. Çünkü öğrenci ile olan her şeyi birer arkadaş samimiyetiyle paylaşıyorum”. (K11).

“Öğrenci velisi komşu gibidir. Çünkü iyi iletişimde bulunmak, kendimizi iyi anlatmak ve doğru tanıtmak çok önemlidir.” (K25).

Yardımcı unsur: Bu temayı temsil eden metaforlar; “asistan”, “denize akan çay”, “destek”, “iş ortağı”, “yardımcı”, “yardımcı kaptan” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenci velisini, eğitim-öğretim sürecinde öğretmene yardım sağlayan bir unsur olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi destektir. Çünkü ortak noktamız öğrencilerdir. Onlardan yardım alarak çocuklara daha faydalı olabiliriz.” (K8).

“Öğrenci velisi yardımcı gibidir. Çünkü veli eğitim-öğretim sürecinde öğretmenin ve öğrencinin en büyük yardımcısıdır.” (K17).

Talepkâr: Bu temayı temsil eden metaforlar; “ağaç gövdesi”, “müşteri” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenci velisini, öğrenci gelişiminden öğretmeni sorumlu tutan ve öğretmenin verdiği hizmetten etkilenen bir unsur olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi müşteri gibidir. Çünkü hizmet alan hizmetten etkilenen kişidir.” (K31).

“Öğrenci velisi ağaç gövdesi gibidir. Çünkü dalları evlatlarıdır ve emanet ettikleri öğretmenleridir. Bu dalları kırmak da iyi bakmak da onlara aittir. Dallarına iyi bakılmasını ister.” (K26).

Destekleyici unsur: Bu temayı temsil eden metaforlar; “doktor”, “gübre”, “öğretmen” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenler öğrenci velisini, okulların akademik ve sosyal olarak yetiştirmiş olduğu öğrencilerin gelişimine okul dışında katkıda bulunan bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi öğretmen gibidir. Çünkü ilk eğitim ailede başlar. Evde de eğitim-öğretim faaliyetleri sürekli, devam eder.” (K7).

“Öğrenci velisi gübre gibidir. Çünkü okulun işlediği ve şekil verdiği öğrencinin yeterli gelişimi göstermesi için okul dışında da desteklenmesi gerekmektedir.” (K19).

İlgisiz: Bu temayı temsil eden metaforlar; “arazi sahibi”, “bilinçsiz tüketici”, “seyirci-izleyici” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenci velisini, sorumluluk almaktan kaçınan ve pasif bir unsur olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi izleyici gibidir. Çünkü sanatın sonucundan etkilenir ve oyunu uzaktan izler.” (K32).

“Öğrenci velisi arazi sahibi gibidir. Çünkü günümüzün görüntüsü böyle. Maalesef veliler çocuk eğitiminde sorumluluk alma noktasında zayıf kalmaktadırlar.” (K36).

Sorun kaynağı: Bu temayı temsil eden metaforlar; “müfettiş”, “müşteri”, “tarla faresi” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenci velisini, memnun edilmeleri zor. olumsuzluklara odaklanan ve sorun çıkarıcı bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi müfettiş gibidir. Çünkü öğretmenin olumlu yönlerine ilgisi yoktur. Bir eksiği, bir hatası olduğunda devreye girer.” (K21).

“Öğrenci velisi tarla faresi gibidir. Çünkü arada bir çıkıp ortalığı karıştırıp gider.” (K23).

Koruyucu: Bu temayı temsil eden metaforlar; “aile reisi”, “şemsiye” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenci velisini, öğrencinin sorumluluğunu üstlenen ve onu çeşitli tehlikelerden koruyan bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi aile reisi gibidir. Çünkü öğrencinin geleceğinden sorumludur. Onun iyi bir şekilde hayata hazırlanmasını ister. Bir baba gibi onu bütün tehlikelerden korur, ona kol kanat gerer.” (K4).

“Öğrenci velisi şemsiye gibidir. Çünkü öğrenciyi okula sağlıklı bir şekilde getirip götürürken yağmurdan, çamurdan koruması gibi görev alır.” (K24).

Belirsizlik kaynağı: Bu temayı temsil eden metafor; “ne yapacağı belirsiz bir çocuk” olarak belirlenmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenci velisini, davranışları önceden kestirilemeyen bir aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu temadaki bazı öğretmenlerin açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrenci velisi ne yapacağı belirsiz bir çocuk gibidir. Çünkü bazen okşar, bazen de tokat atar.” (K40).

Sonuç ve Tartışma

Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına ilişkin sahip oldukları metaforları belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, öğretmenlerin okul kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar yedi temaya yerleştirilmiştir. Bu temalar; yaşam alanı, hayata hazırlayıcı ortam, hayatın kendisi, üretim merkezi, takım-ekip, araç ve sınırlayıcı ortam temalarıdır. Okul kavramı ile ilgili en çok metaforun yaşam alanı (14 metafor), hayata hazırlayıcı ortam (7 metafor) ve hayatın kendisi (7 metafor) temalarında bulunduğu belirlenmiştir. Kavramsal temalar incelendiğinde öğretmenlerin genel olarak okulu; hayatın bir yansıması olarak okul paydaşlarının vakitlerinin önemli bir kısmını geçirip etkileşimde buldukları, öğrencilere hayata hazırlama noktasında gerekli bilgi ve becerilerin kazandırıldığı bir ortam olarak algıladıkları söylenebilir. Bu bulgular ışığında okulun genellikle olumlu yönlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Doğan’ın (2014), öğretmen adaylarının algılarına göre okul kavramına ilişkin metaforları incelediği çalışmasında ise, “yaşamın bir parçası olarak okul”, ve “üretim yeri olarak okul” temalarının mevcut çalışmadaki “yaşam alanı” ve “üretim merkezi” temalarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Aydoğdu’nun (2008) ilköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarını metaforlar yardımıyla belirlemeyi amaçladığı çalışmasında öğretmenler tarafından ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan “otoritenin olduğu bir ortam”, “şekillendirici bir ortam”, “yönlendirici bir ortam” ve “yaşama alanı” kategori başlıklarının mevcut çalışmada yer alan “sınırlayıcı ortam”, “üretim merkezi”, “araç” ve “yaşam alanı” temalarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Saban’ın (2008), ilköğretim birinci kademe öğrenci, öğretmen ve öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmaya yönelik çalışmasında öğretmenler tarafından ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan “araç olarak okul” kategorisinin mevcut çalışmada yer alan “araç” temasıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Özdemir ve Akkaya’nın (2013), genel liselerde öğrenci ve öğretmenlerin okulu ne olarak algıladıklarını ve tasarladıkları ideal okul kavramlarının ne olduğunu metafor yoluyla

ortaya çıkarmayı amaçladıkları çalışmalarında ise öğretmenlerin okula karşı olumsuz bir tutum içerisinde oldukları saptanmıştır. Bu çalışmada öğretmenler tarafından ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan “sınırlandırıcı ve cezalandırıcı bir yer” başlığının mevcut araştırmada yer alan “sınırlayıcı ortam” temasıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Buna karşılık, öğretmenlerin ideal okula ilişkin en çok metafor ürettikleri kategori “mutluluk ve heyecan veren bir yer” kategorisidir. Inbar’ın (1996) çalışmasında ise okul kavramına yönelik “çerçevelenmiş dünya, oyun ve rekabet dünyası, bütünleştirme ve onarma dünyası, büyüme ve gelişme dünyası, eğitimsel makine, olanaklar deposu, eğitsel öğrenme merkezi, serbestlik ve yaratıcılık dünyası, ikinci ev, eğlence dünyası, karışıklık” metaforik grupları oluşturulmuştur. Mevcut çalışmada kavramsal temalar içerisinde en fazla metafor yaşam alanı, hayata hazırlayıcı ortam ve hayatın kendisi temalarında yer almaktadır. Bu durum öğretmenlerin, okulun diğer paydaşları ile birlikte vakitlerinin önemli bir kısmını okulda geçirerek etkileşimde bulunmaları, onlar tarafından okul yaşamının genel yaşamın bir numunesi olarak görülmesi ve öğretmenler tarafından okulun öğrencileri her yönden geliştiren, onları hayata hazırlayan bir ortam olarak görülmesi yönündeki algılamalarından kaynaklanabilir.

Okul kavramına ilişkin metafor ifadeleri incelendiğinde öğretmenler tarafından en çok ifade edilen metaforların; ev (5), fabrika (3) ve yuva (3) metaforları olduğu belirlenmiştir. Üretilen metaforlar incelendiğinde öğretmenlerin okullarını, vakitlerinin önemli bir kısmını geçirdikleri ve etkileşim halinde oldukları bir üretim ortamı olarak gördükleri söylenebilir. Aydoğdu’nun (2008) çalışmasında öğretmenler tarafından en fazla “ev-aile” metaforunun üretildiği, bu metaforu sırasıyla “fabrika” ve “kalabalık bir kovan” metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin ideal okula ilişkin en fazla ürettikleri metaforlar ise sırasıyla “ev-aile” ve “çiçek bahçesi” metaforlarıdır. Doğan’ın (2014) çalışmasında öğretmen adayları tarafından en fazla üretilen metaforun “aile” metaforu olduğu, bu metaforu sırasıyla “yuva” ve “hayat” metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Saban’ın (2008) çalışmasında öğretmenler tarafından en fazla “fabrika” metaforunun üretildiği, bu metaforu sırasıyla “aile” ve “meyve bahçesi” metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Özdemir ve Akkaya’nın (2013) çalışmalarında öğretmenler tarafından en fazla “hapisane” metaforu üretilmiş, bu metaforu sırasıyla “aile/ev” ve “vahşi hayvan” metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin ideal okula ilişkin en fazla ürettikleri metaforlar ise sırasıyla “bilgi yuvası” ve “ev/aile” metaforlarıdır. Bu çalışmalardaki okula ilişkin metafor ifadeleri ile mevcut çalışmadaki metafor ifadelerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir. Mevcut çalışmada öğretmenler tarafından okul kavramına ilişkin en fazla ev, fabrika ve yuva metaforlarının ifade edilmesi onların okullarını; vakitlerinin önemli bir kısmını geçirdikleri, sıcak ilişkilerin kurulduğu ve aynı zamanda öğrencilere gerekli bilgi-becerilerin kazandırıldığı bir ortam olarak gördükleri yönündeki algılamalarından kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin okul yöneticisi kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar yedi temada toplanmıştır. Bu temalar; lider, ana unsur, destekleyici unsur, koruyucu ve sorumluluk sahibi, müfettiş, etkisiz eleman ve hakem olarak adlandırılmıştır. Okul yöneticisi kavramı ile ilgili en çok metaforun lider (19 metafor), ana unsur (5 metafor), destekleyici unsur (5 metafor) ve koruyucu ve sorumluluk sahibi (5 metafor) temalarında bulunduğu belirlenmiştir. Kavramsal temalar incelendiğinde öğretmenlerin

genel olarak okul yöneticisini; okulun varlığı ve öğrencilerin verimliliğinde temel etken olarak, okul paydaşlarını koruyan, yardım ve motivasyon sağlayan, onların belirlenen hedefler doğrultusunda eşgüdüm halinde harekete geçirilmesinden ve okul yaşamındaki işleyişten sorumlu bir aktör olarak algıladıkları söylenebilir. Bu bulgular ışığında okul yöneticisinin genellikle olumlu yönlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Okul yöneticilerine yönelik üretilen metaforların lider temasında çok sayıda olması dikkat çekicidir. Sergiovanni'ye (1984), göre okul yöneticileri teknik, insani, eğitimsel, sembolik ve kültürel liderlik becerilerine sahip olmalıdırlar. Yalçın ve Enginer'in (2012), öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilerin okul müdürüne ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarma amacını taşıyan çalışmalarında öğretmenler tarafından ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan "koruyuculuk ve güven vericilik", "yönlendiricilik/yol göstericilik" ve "yönetim odağı olma" kategorilerinin mevcut araştırmada yer alan "koruyucu ve sorumluluk sahibi" ve "lider" temalarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Akın Kösterelioğlu'nun (2014) öğretmen adaylarının algılarına göre okul müdürüne ilişkin metaforların belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarında en fazla metafor üretilen ilk üç tema sırasıyla yönlendiren/yol gösteren olma, yönetim odağı olma ve vazgeçilmez olma temalarıdır. Çobanoğlu ve Gökalp'in (2015) öğretmen adaylarının algılarına göre okul müdürüne ilişkin metaforların belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarında en fazla metafor üretilen ilk üç tema sırasıyla yöneticilik, liderlik ve güç temalarıdır. Inbar'ın (1996) çalışmasında ise okul yöneticisi kavramı için "otoriter güç", "yönetim", "liderlik", "eğitimsel çiftçi", "nazik yönetici" ve "sosyal ayna" metaforik grupları oluşturulmuştur. Aydoğdu'nun (2008) çalışmasında öğretmenler tarafından ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan "koruyucu ve güven verici", "yönlendirici" ve "vazgeçilmezlik unsuru" kategori başlıklarının mevcut araştırmada yer alan "koruyucu ve sorumluluk sahibi", "lider" ve "ana unsur" temalarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Akan, Yalçın ve Yıldırım'ın (2014), çalışmalarında öğretmenlerin okul müdürü kavramına yönelik üretmiş oldukları metaforların genel olarak olumsuz olduğu görülmektedir. Öğretmenler tarafından ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan "yönetim" ve "temel" temalarının mevcut araştırmada yer alan "lider" ve "ana unsur" temaları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Linn, Sherman ve Gill'in (2007) çalışmalarında ise okul yöneticilerine ilişkin metaforlar 4 tema altında toplanmıştır. Bunlar; koruma ve besleme, beceri, macera veya problem çözme, meydan okuma, risk ve tehdit ve fırsat ve şans temalarıdır. Mevcut çalışmada kavramsal temalar içerisinde en fazla metafor lider temasında yer almaktadır. Bu durum öğretmenler tarafından okul yöneticisinin, okul toplumunun lideri olarak görülmesi algılamasından kaynaklanabilir.

Okul yöneticisi kavramına ilişkin metafor ifadeleri incelendiğinde öğretmenler tarafından en çok ifade edilen metaforların; lider (5) ve baba (3) metaforları olduğu belirlenmiştir. Üretilen metaforlar incelendiğinde öğretmenlerin okul yöneticilerini, okulun işleyişinden ve okul toplumuna yol gösterme doğrultusunda sorumlu bir aktör olarak algıladıkları söylenebilir. Yalçın ve Enginer'in (2012) çalışmalarında öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun "aile reisi" metaforu olduğu, bu metaforu sırasıyla, "baba", "lokomotif" ve "orkestra şefi" metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Cerit'in (2008) "Öğrenci, öğretmen, ve yöneticilerin müdür kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin görüşleri" adlı çalışmasında öğretmenler tarafından en yüksek

ortalama ile ifade edilen metaforların sırasıyla “yönetmen”, “lider” ve “araştırmacı” metaforları olduğu belirlenmiştir. Akın Kösterelioğlu'nun (2014) çalışmasında öğretmen adayları tarafından en fazla üretilen metaforun “baba” metaforu olduğu, bu metaforu sırasıyla “makinanın çarkı” ve “anne” metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Çobanoğlu ve Gökalp'in (2015) çalışmalarında öğretmen adayları tarafından en fazla üretilen metaforun “baba” metaforu olduğu, bu metaforu sırasıyla “aslan” ve “anne” metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Akan, Yalçın ve Yıldırım'ın (2014) çalışmalarında öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun “komutan” metaforu olduğu belirlenmiştir. Aydoğdu'nun (2008) çalışmasında öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforların sırasıyla “patron” ve “ana-baba” metaforları olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin ideal okul yöneticisine ilişkin en fazla ürettikleri metaforlar ise sırasıyla “ana-baba”, “terazi”, “kraliçe arı” ve “değerli bir taş” metaforlarıdır. Bu çalışmalarda okul yöneticisine yönelik metafor ifadelerinin mevcut çalışmadaki metafor ifadeleri ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Mevcut çalışmada öğretmenler tarafından okul yöneticisi kavramına ilişkin en fazla lider ve baba metaforlarının ifade edilmesi onların okul yöneticilerini; okul toplumuna yol gösteren ve onları koruyan-kollayan bir aktör olarak görmeleri yönündeki algılarından kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin öğrenci velisi kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar dokuz temaya yerleştirilmiştir. Bu temalar; ana unsur, yol arkadaşı, yardımcı unsur, talepkâr, destekleyici unsur, ilgisiz, sorun kaynağı, koruyucu ve belirsizlik kaynağı temalarıdır. Öğrenci velisi kavramı ile ilgili en çok metaforun ana unsur (9 metafor), yol arkadaşı (7 metafor) ve yardımcı unsur (6 metafor) temalarında bulunduğu belirlenmiştir. Kavramsal temalar incelendiğinde öğretmenlerin genel olarak öğrenci velisini; eğitim-öğretim sürecinde öğretmene yardım sağlayan, yakın ilişkilerin kurulduğu, öğrenci gelişim/başarısına ve eğitim-öğretimin işleyişine etki eden temel aktör olarak algıladıkları söylenebilir. Bu bulgular ışığında öğrenci velisinin genellikle olumlu yönlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Okul ve aile çocuğu çeşitli yönlerden etkileyen ve birbiriyle ilişkili olan iki kurumdur. Bu iki kurum arasındaki ortak payda öğrenci unsuru olmaktadır. Çocuğun büyümesi ve öğrenmesi aile, okul ve toplumda aynı anda ve sürekli olarak gerçekleşir. Bu da ev, okul ve toplum arasındaki köprülerin kaçınılmaz olarak birbirine bağlı olduğunu göstermektedir (Epstein, 2001). Ünal, Yıldırım ve Çelik'in (2010) ilköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin öğrenci velisi kavramına ilişkin metaforları inceledikleri çalışmalarında genellikle öğrenci velilerinin olumsuz yönlerine vurgu yapılmıştır. Bu çalışmada ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan “ilgisiz veli” ve “koruyucu veli” kategorilerinin mevcut çalışmada yer alan “ilgisiz” ve “koruyucu” temalarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Çanak'ın (2013) öğretmenlerin öğrenci velisi kavramına ilişkin metaforları incelediği çalışmasında ise öğrenci velilerine yönelik algıların hem olumlu hem de olumsuz olduğu görülmektedir. Bu çalışmada ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan “koruyucu olarak veli” ve “ilgisiz veli” kategorilerinin mevcut çalışmada yer alan “koruyucu” ve “ilgisiz” temalarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Neslitürk, Çamlıbel-Çakmak ve Asar'ın (2014) okul öncesi öğretmenlerin öğrenci velisi kavramına ilişkin metaforları inceledikleri çalışmalarında metaforlar 11 temada toplanmıştır. En fazla metafor üretilen ilk üç tema sırasıyla engelleyici okulöncesi velisi, destekleyici okulöncesi velisi ve araştıran

öğrenen okulöncesi velisi temalarıdır. Bu çalışmada ortaya konulan metaforlar ve ilgili kavramsal kategoriler içerisinde yer alan “tutarsız okulöncesi velisi”, “destekleyici okulöncesi velisi” ve “koruyucu okulöncesi velisi” kategorilerinin mevcut araştırmada yer alan “belirsizlik kaynağı”, “destekleyici unsur” ve “koruyucu” temalarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Nas ve Sak’ın (2018), okul psikolojik danışmalarının velilere ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla inceledikleri çalışmalarında velilere yönelik algılar olumlu ve olumsuz olarak iki ana tema altında sınıflandırılmıştır. Olumlu ana teması altında “öğrenciyi yansıtan veli”, “öğrenciyi yetiştiren veli, öğrenciyi yönlendiren veli”, “öğrenciyi destekleyen ve eğitim sistemini tamamlayan veli”; olumsuz ana teması altında ise “suçlayıcı veli” ve “bilinçsiz veli” alt temaları belirlenmiştir. Bu çalışmadaki kavramsal kategorilerin mevcut araştırmadaki temalarla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Mevcut çalışmada kavramsal temalar içerisinde en fazla metafor ana unsur, yol arkadaşı ve yardımcı unsur temalarında yer almaktadır. Bu durum öğretmenler tarafından öğrenci velisinin; eğitim sürecindeki en önemli öğelerden biri olarak görülmesi, onların öğrenci gelişimini velilerle birlikte yürüttükleri ve öğretmenlerin eğitim sürecinde velilerden destek sağladıkları yönündeki algılamalarından kaynaklanabilir.

Öğrenci velisi kavramına ilişkin metafor ifadeleri incelendiğinde öğretmenler tarafından en çok ifade edilen metaforların; arkadaş (4) ve müşteri (4) metaforları olduğu belirlenmiştir. Üretilen metaforlar incelendiğinde öğretmenlerin öğrenci velisini, yakın ilişkilerin kurulduğu ve verdikleri hizmetten etkilenen bir unsur olarak algıladıkları söylenebilir. Ünal, Yıldırım ve Çelik’in (2010) çalışmalarında müdür ve öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun “müşteri” metaforu olduğu, bu metaforu “savcı” metaforunun izlediği belirlenmiştir. Çanak’ın (2013) çalışmasında öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun “sacayağı” metaforu olduğu, bu metaforu “dedektif” metaforunun izlediği belirlenmiştir. Neslitürk, Çamlıbel-Çakmak ve Asar’ın (2014) çalışmalarında öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforların “hamur”, “ayna” ve “dedektif” olduğu belirlenmiştir. Nas ve Sak’ın (2018) çalışmalarında ise en fazla “ayna” metaforunun üretildiği, bu metaforu sırasıyla “ağaç” ve “fener” metaforlarının izlediği belirlenmiştir. Bu çalışmalarda öğrenci velisine yönelik metafor ifadelerinin mevcut çalışmadaki metafor ifadeleri ile kısmen benzerlik gösterdiği söylenebilir. Mevcut çalışmada öğretmenler tarafından öğrenci velisi kavramına ilişkin en fazla arkadaş ve müşteri metaforlarının ifade edilmesi öğretmenlerin öğrenci velisini; orta payda olan öğrenci noktasında yakın ilişki kurulan, okula sundukları çocuklarını çeşitli yönlerden gelişmeleri için talepte bulunan bir aktör olarak görmeleri yönündeki algılamalarından kaynaklanabilir.

Bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin okulu; hayatın bir yansıması olarak okul paydaşlarının vakitlerinin önemli bir kısmını geçirip etkileşimde buldukları, öğrencilere hayata hazırlama noktasında gerekli bilgi ve becerilerin kazandırıldığı bir ortam, okul yöneticisini; okulun varlığı ve öğrencilerin verimliliğinde temel etken olarak, okul paydaşlarını koruyan, yardım ve motivasyon sağlayan, onların belirlenen hedefler doğrultusunda eşgüdüm halinde harekete geçirilmesinden ve okul yaşamındaki işleyişten sorumlu bir aktör ve öğrenci velisini ise; eğitim-öğretim sürecinde öğretmene yardım sağlayan, yakın ilişkilerin kurulduğu, öğrenci gelişim/başarısına ve eğitim-öğretimin işleyişine etki eden temel aktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Öneriler

Öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına ilişkin sahip oldukları metaforları belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçlarından hareketle bazı öneriler sunulabilir. Buna göre öğretmenlerin; okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisine yönelik olumlu ve olumsuz algılarının nedenleri araştırılabilir. Okulların insan ve madde kaynakları geliştirilerek okula yönelik daha olumlu bir algı oluşturulabilir. Okul yöneticileri ve velilere yönelik daha olumlu bir algının oluşabilmesi için ilgili taraflarca çaba harcanabilir. Bu doğrultuda okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler arasındaki iletişim kanalları daha etkili kullanılabilir. Bu çalışmada öğretmen ve öğrencilerin akademik ve sosyal yaşantılarına etkisi olduğu düşünülen okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına yönelik öğretmen algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın devamı niteliğinde öğrencilerin; okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına yönelik algıları belirlenebilir.

Summary

Purpose and Significance: The school is an education organization that helps students acquire knowledge, skills and attitudes necessary for the students in a planned process and in a certain period of time thanks to the specialist education workshops within the framework of reaching pre-determined education goals (Başaran, 2007). The school manager is the person responsible for using the human and material resources necessary for the achievement of the school's goals in the most efficient way (Çiçek Sağlam, 2016). The family is an important social institution that contributes to the development of teacher-parents and teacher-school management relations, as well as fulfilling the responsibilities of the child in pre-school and post-school education (Can, 2018).

The purpose of this study is to determine the perceptions of the teachers working in elementary, secondary and high school affiliated to Elazığ Provincial Directorate of National Education regarding the concepts of school, school manager and student parents by means of metaphors. It also aims to make holistic evaluations through the metaphors produced for each concept, with the idea that school, school manager and student parents concepts are intertwined and interrelated. Within the scope of this general objective, the study seeks to answer the following questions:

- What are the metaphors regarding the concept of school that teachers have?
- What are the metaphors regarding the concept of school manager that teachers have?
- What are the metaphors regarding the concept of student's parents that teachers have?

Method: This research was a descriptive research to determine and analyze the current situation. This study aimed to reveal the perceptions of teachers about the concepts of school, school manager and student parents through metaphors, and was conducted via phenomenological (phenomenology) pattern which is a qualitative research method.

The study group of the research consisted of primary, secondary and high school teachers affiliated to Elazığ Provincial National Education Directorate in the academic year of 2017-2018. In the research 40 teachers were reached with the method of random sampling.

As a data collecting tool, demographic information form that genders, occupational seniority, ages and types of school of the participants take part in, was used and a form which consist of 3 open ended question was used in order to determine metaphoric perceptions related to the concepts that was determined.

Results: When the teachers' metaphor statements have been examined in general, House (5), Factory (3) and Home (3) related to the school; the Leader (5) related to school manager, Father (3) and Friend (4) related to student's parents and Customer (4) are the metaphors that are stated at most.

The metaphors that teachers have created regarding the concept of school have been placed in seven themes. These themes are environment of preparing for life, life itself, tool, restrictive environment, team-group, production center and living space. The metaphors that teachers have created regarding the school manager concept have been

categorized in seven themes. These themes are the main element, the supporting element, the ineffective element, the referee, the guardian and the responsible person, the leader and the inspector. The metaphors that teachers have created regarding the concept of student's parents have been placed in nine themes. These themes are the main element, the source of uncertainty, the supporting element, the irrelevant, the protective, the problem source, the demanding, the assistant element and the companion. It has been observed that some metaphors, which were formed by teachers, were included into several themes at the same time.

Discussion and Conclusions: Themes with the most metaphors including the school as a living space (14 metaphors), an environment of preparing for life (7 metaphors) and the life itself (7 metaphors) related to the school concept were determined. When conceptive themes were analysed, it can be said that teachers generally regard the school as an environment in which a significant part of the school stakeholders' time is spent and they interacted as a reflection of life, and the necessary knowledge and skills are acquired at the point of preparing students for life. The most metaphor related to concept of school manager were determined in these themes of the leader (19 metaphors), the main element (9 metaphors), supporting element (5 metaphors), protective and responsible person (5 metaphors). When conceptive themes were analysed, it can be said that the teachers generally regard school manager as an actor who is responsible for the, protecting the school stakeholders, providing help and motivation, coordinating them in line with the determined goals and maintaining school life as a fundamental factor in school's existence and the productivity of students. The most metaphor related to concept of student's parents were determined in these themes main element (5 metaphors), companion (7 metaphors) and auxiliary element (6 metaphors). When conceptive themes were analysed, it can be said that teachers generally regard the student's parents as main actors who provide teacher help during education-training process, have close relationships with teacher and affect success/improvement of student and the functioning of education-training. These findings points out that generally the positive aspects of school, school manager and student's parents are emphasized.

According to the findings obtained from the research, the following offers can be made: The reasons of positive and negative perceptions of teachers about school, school manager and student's parents can be researched. By developing human and material sources of the school, more positive perception about school can be formed. Effort can be made by school managers, student's parents and teachers in order to form more positive perception about school managers and student's parents. Accordingly, communication channels can be used more effectively among school managers, student's parents and teachers. In this research, the perceptions of teacher about the concepts of school, school managers and student's parents which are thought to have an effect on academic and social lives of teachers and students were tried to be determined. In The follow up of this research, the perceptions of the students can be determined about the concepts of school, school managers and student's parents.

Kaynakça

- Açıkalın, A., & Turan S. (2015). *Bir anlam köprüsü inşa etme aracı olarak okullarda etkili iletişim*. (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ada, Ş., & Küçükali R. (2009). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ada, S., & Baysal Z. N. (2010). *Türk eğitim sistemi ve etkili okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akan, D., Yalçın, S., & Yıldırım, İ. (2014). Okul müdürü kavramına ilişkin öğretmenlerin metaforik algıları. *İlköğretim Online*, 13(1), 169-179.
- Akın Kösterelioğlu, M. (2014). Öğretmen adaylarının okul yöneticisi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(3), 115-133.
- Aslan, B., & Yıldırım, N. (2004). Okul yöneticisinden beklentiler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 1-15.
- Aydın, İ. H. (2006). Bir felsefi metafor “yolda olmak”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(1), 9-22.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aytaç, T. (2012). Okul vizyonu nedir nasıl geliştirilir? In C. Elma & K. Demir (Eds.), *Yönetimde çağdaş yaklaşımlar uygulamalar ve sorunlar* (ss. 1-16). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aziz, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. (6. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık.
- Bozkurt, E. (2017). Okul çevre ilişkileri ve okula toplumsal katılım. In A. Üstün & A. Bayar (Eds.), *Son değişikliklerle Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (ss. 185-197). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (2018). Okul yönetiminde rol oynayan öğeler. In N. Can (Ed.), *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi* (ss. 177-206). Ankara: Pegem Akademi.
- Carneiro, P. (2008). Equality of opportunity and educational achievement in Portugal. *Portuguese Economic Journal*, 7(1), 17-41.
- Cerit, Y. (2008). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin müdür kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 3-13.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (A. Aypay, Çeviri Editörü). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çanak, M. (2013). Öğretmenlerin “öğrenci velisi” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar. *OPUS-Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 137-156.
- Çelenk, S. (2003). Okul aile işbirliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 33-39.

- Çiçek Sağlam, A. (2016). Okul örgütü ve yönetimi. In H. B. Memduhoğlu & K. Yılmaz (Eds.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. (ss. 159-190). Ankara: Pegem Akademi.
- Çobanoğlu, N., & Gökalp, S. (2015). Öğretmen adaylarının okul müdürüne ilişkin metaforik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 279-295.
- Demir, C. E. (2007). Metaphors as a reflection of middle school students' perceptions of school: A cross-cultural analysis. *Educational Research and Evaluation*, 13(2), 89-107.
- Doğan, D. (2014). Öğretmen adaylarının perspektifinden okul kavramının metaforlarla analizi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(3), 361-382.
- Döş, İ. (2011). *Okul paydaşlarının metaforlar yardımıyla okul örgütlerini algılama biçimlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Epstein, J. L. (2001). Building bridges of home, school, and community: the importance of design. *Journal of Education for Students Placed At Risk*, 6(1-2), 161-168.
- Erden, M. (2009). *Eğitim bilimlerine giriş*. (3. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Göksoy, S. (2018). Okul çevre ilişkileri. In N. Can (Ed.), *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi* (ss. 319-340). Ankara: Pegem Akademi.
- Inbar, D. E. (1996). The free educational prison: metaphors and images. *Educational Research*, 38(1), 77-92. doi: 10.1080/0013188960380106
- Kızıltepe, Z. (2015). İçerik analizi. In F. N. Seggie & Y. Bayyurt (Eds.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (ss. 253-266). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-72.
- Küçükahmet, L. (2003). Bir meslek olarak öğretmenlik. In L. Küçükahmet (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (ss.1-26). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175.
- Linn, G. B., Sherman, R., & Gill, P. B. (2007). Making meaning of educational leadership: The principalship in metaphor. *NASSP Bulletin*, 91(2), 161-171.
- Mayring, P. (2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş: Nitel düşünce için bir rehber*. (A. Gümüş ve M. S. Durgun, Çev.). Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- MEB. (2012). *Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği*. Erişim tarihi: 27.03.2018, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/okulailebirligi/okulaile.html>.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nas, E., & Sak, R. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının velilere ilişkin algıları: Bir metafor çalışması. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 59-75.
- Neslitürk, S., Çamlıbel-Çakmak, Ö., & Asar, H. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin "veli" kavramına ilişkin metaforik algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 679-712.

- Oktaç, A. (2007). Eğitimin temel kavramları ve eğitim düşüncesinin tarihsel gelişimi. In A. Oktaç (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (ss. 1-24). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özdemir, S., & Akkaya, E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(2), 295-322.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(3), 459-496.
- Sarıtaş, M. (2001). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. (s. 47-90, 2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sergiovanni, T. J. (1984). Leadership and excellence in schooling. *Educational Leadership*, 41(5), 4-13.
- Sezgin, F. (2009). Okul yöneticisi ve liderlik. In S. Özdemir (Ed.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (ss. 77-108). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sezgin, F. (2013). Sosyal bir sistem olarak okul. In S. Özdemir (Ed.), *Eğitim yönetiminde kuram ve uygulama* (ss. 63-100). Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, A. (2012). Araştırma modelleri. In A. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (ss. 80-107). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şirin, H. (2009). Okul ve özellikleri. In S. Özdemir (Ed.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (ss. 49-76). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şişman M. (2015). Toplumsal bir aktör müsünüz? In A. Açıkalin, M. Şişman, & S. Turan (Eds.), *Bir insan olarak okul müdürü* (ss. 36-50). Ankara: Pegem Akademi.
- Turan S. (2015). İşini bil okuluna sahip ol. In A. Açıkalin, M. Şişman, & S. Turan (Eds.), *Bir insan olarak okul müdürü* (ss. 73-94). Ankara: Pegem Akademi.
- Tuzcuoğlu, N. (2007). Türk milli eğitiminde okul destek sistemleri. In A. Oktaç (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (ss. 249-276). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Türkmen, Ş. (2005). *Okullarda yönetim etkinlikleri*. (2. Baskı). Ankara: Alp Yayınevi.
- Ünal, A., Yıldırım, A., & Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 261-272.
- Yalçın, M., & Erginer, A. (2012). İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar. *Journal of Teacher Education and Educators*, 1(2), 229-256.
- Yılmaz, E. (2006). *Okullardaki örgütsel güven düzeyinin okul yöneticilerinin etik liderlik özellikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0). For further information, you can refer to <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>